

РІСТ І РОЗВИТОК СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ НА ЗГАРИЩАХ У ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» ФІЛІЇ «ГАДЯЦЬКЕ ЛГ»

Коваленко В.М., гр. 205-22м-02

Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. **В.В. Горошко**
Державний біотехнологічний університет

Ліси є одним із найважливіших чинників оптимізації довкілля. Вони зазнають впливу комплексу негативних антропогенних факторів, що призводить до їх деградації та зниження екологічної ролі (Ворон, 2011). Особливо уразливими є соснові ліси, у тому числі і ліси ДП «Ліси України» філії «Гадяцьке ЛГ», де вони знаходяться під впливом можливих несприятливих погодних умов і сильного антропогенного навантаження – у тому числі і пожеж. Пожежі змінюють структуру лісів знижують їх стійкість та змінюють породній склад насаджень. В середньому за рік (залежно від погодних умов) в Україні виникає близько 3,5 тис природних пожеж, якими знищується понад 5 тис. га лісів (площа однієї лісової пожежі в середньому становить 1,5 га) (<http://undicz.dsns.gov.ua>). Розглянуті питання, щодо зміни таксаційних показників сосняків під впливом лісових пожеж є на нашу думку доволі актуальним не лише для досліджуваного підприємства, а і лісів України у цілому.

Дослідження впливу пожеж на сосняки базувалися на принципах порівняльної екології та проводилися шляхом оцінювання змін різних компонентів лісових екосистем на екологічних рядах. Окремі компоненти соснових екосистем вивчали загально прийнятими у лісівництві, лісовій таксації методами. Статистичний аналіз матеріалу виконували з використанням прикладних комп'ютерних програм MS Excel.

За результатами аналізу площ пожеж за 2021 рік у сосняках ДП «Ліси України» філії «Гадяцьке ЛГ» нами встановлено, що найбільша за часткою площа лісових пожеж характерна для сосняків, що формуються у сухому сосновому борі – 9,7 га, що становить – 52,2% від загальної площі пожеж, у свіжому сосновому борі – 5,1 га (27,4%), і свіжому дубово-сосновому суборі – 3,8 га. (20,4%).

Встановлено, що найчастіше і на більших площах пожежі виникають у сухих гігротопах, в хвойних насадженнях III – VI класів віку. Сосняки, що пошкоджені лісовими пожежами характеризуються більш низькими таксаційними показниками ніж контрольні деревостани. Наслідки низових пожеж залежать від строків (весняна, літня, осіння), типу потужності та тривалості пожежі; маси і стану підстилки та горючих матеріалів; глибини залягання кореневих систем.

Зафіксовано погіршення стану сосняків при зростанні висоти підняття вогню по стовбурах дерев. В пошкодженому пожежею

деревостані відмічається значна депресія приросту як у пізньої так і у ранньої деревини.

За запасом сосняки, що пошкодженні пожежами значно поступаються контрольним деревостанам фактично у всіх представлених площах. За діаметром сосняки, які були пошкодженні низовими пожежами фактично на всіх пробних площах поступаються контрольним. Різниця за діаметром варіює і становить від 0 см до 7,2 см залежно від деревостану.

За висотою сосняки, які були пошкодженні низовими пожежами фактично на всіх пробних площах поступаються контрольним. Різниця за висотою варіює і становить від 0,3 м до 5,2 м залежно від деревостану.

Радіальний приріст після пожежі може знизитися майже удвічі, а величини шарів ранньої та пізньої деревини в 2,2 та в 1,7 рази. Реакція на пожежу того чи іншого виду деревини, залежить від періоду її виникнення.

На основі аналізу літератури та власних досліджень встановлено, що при низових пожежах зменшується щільність та товщина лісової підстилки, понижується вміст гумусу в ґрунті і елементів мінерального живлення.

Більший вихід ділової деревини характерний для контрольних сосняків в яких пожеж не було, пошкоджені пожежами сосняки мають менший вихід ділової деревини порівняно з контрольними насадженнями. Встановлено, що більший вихід дров'яної деревини характерний для пошкоджених сосняків в яких відбулися пожежі.

За об'ємом тонкомірного пиловника, який можливо отримати, перевагу мають сосняки як пошкодженні пожежею так і контрольні. При цьому за запасом пиловника більшого діаметру абсолютну перевагу мають сосняки які не були пошкоджені пожежами.

Вихід техсировини з деревини в насадженнях пошкоджених пожежею вищий ніж на контрольних. Це пояснюється тим що, в насадженнях пошкоджених пожежею якість деревини нижча. Встановлено, що вихід дров вищий в сосняках пошкоджених пожежею ніж на контрольних ділянках – відповідно на 5 і 10 м³, що у відсотках складає відповідно 23% і 34%.

Проведені розрахунки економічної ефективності підтвердили що, насадження пошкоджені пожежами є менш «прибуткові» в порівнянні з непошкодженими насадженнями вартість сортиментів яких становить 254198 грн., при тому що, вартість від реалізації сортиментів отриманих з пошкоджених насаджень становить 189474 грн. що, на 67724 грн., це на 25 % менше отриманих коштів при реалізації деревини з насаджень не пошкоджених пожежею.